

Kohtuasi C-338/20**Eelotsusetaotlus****Saabumise kuupäev:**

22. juuli 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Łódź-Śródmieście rajoonikohus Łódzis, Poola)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

7. juuli 2020

Menetlusosaline kohtuasjas, milles määrati rahatrahv, mille sissenõudmine on põhikohtuasja ese:

D. P.

[...]

KOHTUMÄÄRUS

7. juuli 2020

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, Sekcja Wykonania Orzeczeń V Wydziału Karnego (Łódź-Śródmieście rajoonikohus Łódzis, Poola, kriminaalosakonna otsuste täitmise osakond)

[...] [koosseis],

olles menetlenud 7. juuli 2020. aasta kohtuistungil

D. P. kohtuasja

Centraal Justitieleel Incassobureau taotluse alusel

rahatrahvi määramise otsuse täitmise kohta,

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 [...] [Viide *Euroopa Liidu Teatajale*] ja kriminaaltäitemenetluse seadustiku (Kodeks karny wykonawczy) artikli 15 lõike 2 alusel

määras:

- I. esitada Euroopa Liidu Kohtule liidu õigusnormide tõlgendamiseks järgmine eelotsuse küsimus:

Kas karistatud isikule rahatrahvi määramise otsuse kättetoimetamine seda adressaadile arusaadavasse keelde tõlkimata annab otsust täitva riigi asutusele õiguse keelduda otsuse täitmisest raamotsuse 2005/214/JSK artikli 20 lõike 3 rakendussätete alusel õiglase kohtumenetluse õiguse rikkumise tõttu?

- II [...] [mention d'ordre procédurale] [lk 1]

Põhjendus

1. Liidu õigus

- 1.1** Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõike 1 [...] [Viide *Euroopa Liidu Teatajale*] kohaselt tunnustab liit Euroopa Liidu põhiõiguste hartas [...], millel on aluslepingutega võrreldes samaväärne õigusjõud, sätestatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid. Harta sätted ei laienda mingil viisil liidu pädevust, mis on määratletud aluslepingutega. Hartas esitatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid tõlgendatakse kooskõlas harta VII jaotise üldsätetega, mis reguleerivad selle tõlgendamist ja kohaldamist, võttes nõuetekohaselt arvesse hartas osutatud selgitusi, milles on esitatud asjaomaste sätete allikad. ELL artikli 6 lõike 3 kohaselt on Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga tagatud ning liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest tulenevad põhiõigused liidu õiguse osaks olevad õiguse üldpõhimõtted.
- 1.2** 24. veebruari 2005. aasta raamotsuse rahaliste karistuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta (2005/214/JSK, edaspidi „raamotsus“) preambuli punktis 5 on öeldud, et raamotsus austab põhiõigusi ja järgib põhimõtteid, mida tunnustatakse Euroopa Liidu lepingu artiklis 6 ning mis on kajastatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, eelkõige selle VI jaotises.
- 1.3** Raamotsuse artiklis 3 on sätestatud, et raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud ELL artiklis 6.
- 1.4** Raamotsuse artikli 20 lõikes 3 on ette nähtud võimalus vaidlustada otsuste tunnustamist ja täitmist, kui otsuse teinud riigi saadetud tunnistusest tuleneb ELL artiklis 6 kirja pandud põhiõiguste või õiguse üldpõhimõtete võimalik rikkumine.

2. Poola õigus [lk 2]

- 2.1** Kriminaalmenetluse koodeksi (Kodeks postępowania karnego) artikli 611ff lõikes 1 on sätestatud, et kui Euroopa Liidu liikmesriik (selles peatükis edaspidi „otsuse teinud riik“) taotleb jõustunud rahalise karistuse määramise otsuse

täitmist, on otsuse täitjaks rajoonikohus, mille piirkonnas süüteo toimepanijal on vara või sissetulek, alaline või ajutine elukoht.

- 2.2 Kriminaalmenetluse koodeksi artikli 611fg lõike 1 punktis 9 antakse Poola kohtule õigus keelduda otsuse täitmisest, kui tunnistuse sisust tuleneb, et isikut, keda otsus puudutab, ei ole nõuetekohaselt teavitatud otsuse edasikaebamise võimalustest ja õigusest.

3. Madalmaade õigus

- 3.1 Centraal Justitieel Incassobureau on keskne haldusorgan, kes vastutab Madalmaade Kuningriigi territooriumil toime pandud õigusrikkumiste eest määratud tasude ja trahvide kogumise ja sissenõudmise eest¹.
- 3.2 Centraal Justitieel Incassobureau poolt karistuse määramise otsuse saab kuue nädala jooksul edasi kaevata L prokuratuurile.

4. Faktilised asjaolud

- 4.1 22. juuli 2019. aasta otsusega karistati D. P.-d Madalmaade liikluseeskirjade haldus- ja kohtulikus korras jõustamise seaduse artikli 2 kohaselt 210 euro suuruse rahatrahviga 11. juulil 2019 toime pandud süüteo eest, mis seisnes selles, et isik juhtis sõidukit, mille kaks rehvi ei vastanud profiilinõuetele. Otsus jõustus 2. septembril 2019.

5. Menetlus liikmesriigi kohtus

- 5.1 21. jaanuaril 2020 laekus Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Łódź-Śródmieście rajoonikohus Łódzis) Madalmaade ametivõimude taotlus D. P.-le määratud rahatrahvi jõustamiseks. [lk 3]
- 5.2 Kõnealune kohus pöördus Centraal Justitieel Incassobureau poole, et täpsustada, kas rahatrahvi määramise otsus toimetati karistatud isikule kätte koos poolakeelse tõlkega.
- 5.3 Madalmaade asutus vastas sellele küsimusele eitavalt ning teatas, et otsus oli koostatud hollandi keeles ja sisaldas selgitusi inglise, prantsuse ja saksa keeles, samuti oli otsuses viidatud veebilehele www.cjib.nl, kus on olemas poolakeelne info.
- 5.4 Karistatud isik oli 9. juuni 2020. aasta istungil kohal ning selgitas, et sai 2019. aasta novembri ja detsembri vahetuse paiku Madalmaadest kirja, mis ei sisaldanud tõlget poola keelde. Ta lisis, et ei olnud võimeline kirjale reageerima,

¹ Info veebilehelt <https://www.cjib.nl/pl>.

sest ei saanud sellest aru. Karistatud isik elab umbes 1000 Poola zloti (240 eurot) suurusest pensionist.

6. Eelotsuse küsimuse vastuvõetavus ja eelotsuse küsimuse esitamise põhjused

- 6.1 [...] [informations consacrés à la recevabilité de la demande et au droit de recours dans la loi polonaise]
- 6.2 Euroopa Liidu Kohtult vastuse saamine eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud küsimusele on oluline selleks, et tõlgendada ja kohaldada kohtu menetluses olevas kohtuasjas õigesti liikmesriigi õigusnorme, millega rakendatakse raamotsust 2005/214/JSK.

7. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu seisukoht eelotsuse küsimusele antava vastuse teemal

- 7.1 Nagu tuleneb raamotsuse 2005/214/JSK preambuli punktist 5, austab raamotsus põhiõigusi ja järgib põhimõtteid, mida tunnustatakse Euroopa Liidu lepingu artiklis 6 ning mis on kajastatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, eelkõige selle VI jaotises. Põhiõiguste austamise küsimusele [lk 4] on viidatud raamotsuse artiklis 3 ning artikli 20 lõikes 3 on ette nähtud võimalus vaidlustada otsuste tunnustamist ja täitmist, kui tekib kahtlus, et otsuse tegemisel on rikutud põhiõigusi.
- 7.2 Kohtuasjas Pupino² sedastas Euroopa Kohus, et raamotsust tuleb tõlgendada, järgides põhiõigusi, mille hulgast tuleb eelkõige esile tõsta õigust õiglasele kohtumenetlusele, nagu see on sätestatud konventsiooni artiklis 6 ja nagu Euroopa Inimõiguste Kohus on seda tõlgendanud.
- 7.3 Tuleb märkida, et küsimus sellest, kas menetlus liikmesriigis, kust pärineb raamotsuse 2005/214/JSK alusel täitmiseks edastatud otsus, oli õiglane, on olulise tähendusega rahatrahviga karistatud isiku õiguste tagamiseks. Selline otsus edastatakse jõustununa ja otsust täitev asutus ei ole volitatud parandama menetlusvigu, mis tehti otsuse teinud liikmesriigis.
- 7.4 Kohaldatavates liidu õigusaktides sisalduvate tõlkimist puudutavate sätete analüüs ei [...] paku aga selget ja ühetähenduslikku vastust küsimusele, kas rahatrahvi määramise otsuse teinud liikmesriigil on kohustus toimetada otsus karistatud isikule kätte koos tõlkega adressaadi jaoks arusaadavasse keelde.
- 7.5 Raamotsus 2005/214/JSK ei sisalda ühtegi sätet, millest tuleneks otseselt kohustus toimetada rahatrahvi määramise otsus adressaadile kätte koos tõlkega, kuid tuleb rõhutada, et raamotsuses käsitletakse juba jõustunud otsuse täitmist teises

² (16. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, punkt 59).

liikmesriigis. Varasemat etappi reguleerivad otsuse teinud liikmesriigi õigusnormid ja muu hulgas ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu [11. märtsi 2015. aasta] direktiiv 2015/413/EL, millega hõlbustatakse piiriülest teabevahetust liiklusohutusnõuete rikkumise kohta³.

- 7.6** Peale tehniliste eeskirjade, mis puudutavad infovahetust liikmesriikide asjakohaste asutuste vahel, sisaldab see instrument garantiireegleid. Nagu on märgitud preambuli põhjenduses 25, toetatakse direktiiviga põhiõigusi ja põhimõtteid, [lk 5] mida tunnustatakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, nagu era- ja perekonnaelu austamine, isikuandmete kaitse, õigus õiglasele kohtulikule arutamisele, süütuse presumpatsioon ja kaitseõigus. Preambuli põhjendusest 15 tuleneb aga, et liikmesriikidel peaks olema võimalus võtta ühendust probleemse sõiduki omaniku, valdaja või muu tuvastatud isikuga, keda kahtlustatakse liiklusohutusnõuete rikkumises, et hoida asjaomast isikut kursis kohaldatava menetlusega ning õigusrikkumise toimumise liikmesriigi õigusaktidest tulenevate õiguslike tagajärgedega. Põhjenduses 16 on sätestatud, et liikmesriigid peaksid pakkuma õigusrikkumise toimumise liikmesriigi saadetud teatise adekvaatset tõlget, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2010/64/EL⁴.
- 7.7** Direktiivi 2015/413/EL põhiosa artikli 5 lõikes 2 on sätestatud, et olukorras, kus liikmesriik teeb otsuse algtada õigusrikkumise asjus menetlus, saadab ta kooskõlas oma liikmesriigi õigusega sellekohase teatise sõiduki omanikule, valdajale või muule tuvastatud isikule, keda kahtlustatakse liiklusohutusnõuete rikkumises. Liikmesriigi õiguse kohaselt hõlmab see teavet asjakohase liikmesriigi õigusaktidest tulenevate õiguslike tagajärgede kohta selle liikmesriigi territooriumil toime pandud õigusrikkumise eest. Samuti lisab liikmesriik teatise kogu asjakohase teabe (nimelt sellise liiklusohutusnõuete rikkumise olemus, õigusrikkumise toimepanemise koht, kuupäev ja kellaaeg, rikutud riiklike õigusaktide nimetus ja karistus) ning vajaduse korral teabe selle kohta, millise seadmega õigusrikkumine tuvastati. Sel puhul võib õigusrikkumise toimumise liikmesriik kasutada direktiivi lisas esitatud vormi.
- 7.8** Peale selle on artikli 5 lõikes 3 otseselt sätestatud, et kui õigusrikkumise toimumise liikmesriik otsustab alustada [lk 6] menetlust, saadab õigusrikkumise toimumise liikmesriik põhiõiguste tagamiseks teatise keeles, milles on välja antud sõiduki registreerimisdokument (kui see on teada), või sõiduki registreerinud liikmesriigi ühes ametlikus keeles.
- 7.9** Seega tuleneb viidatud õigusnormidest, et direktiivi kohaldamisalaga hõlmatud õigusrikkumiste puhul kehtib kohustus tõlkida menetluse algatamise otsus keelde, milles on välja antud sõiduki registreerimisdokument, ehk adressaadi jaoks

³ (ELT 2015, L 68; edaspidi „direktiiv 2015/413/EL“).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta direktiiv 2010/64/EL õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses (ELT 2010, L 280, edaspidi „direktiiv 2010/64/EL“).

arusaadavasse keelde. Kui isikule toimetatakse kätte õigesti täidetud, kogu vajalikku süüdistuse sisu ja edasikaebamise korda puudutavat teavet sisaldav ja adressaadile arusaadavasse keelde tõlgitud teatis, saab ta ennast esitatud süüdistuste vastu tõhusalt kaitsta. Direktiivis 2015/413/EL viidatud teavitamiskohustuse täitmine täidab seega olulist garantiifunktsiooni.

- 7.10** Siinkohal tuleb viidata ka õigusnormidele, mis sisalduvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta direktiivis 2010/64/EL. Viidatud õigused tõlkele tekivad isikul hetkest, mil liikmesriigi pädevad asutused on talle ametliku teatega või muul viisil teatavaks teinud, et teda kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteo toimepanekus, ning kehtivad kuni tema suhtes menetluse lõpetamiseni, mille all mõistetakse lõpliku otsuse tegemist küsimuses, kas ta on kuriteo toime pannud, sealhulgas kohtuotsuse tegemine ja edasikaebamisotsus, kui see on asjakohane⁵.
- 7.11** Direktiivi 2010/64/EL põhiosa artikli 1 lõikes 3 sisaldub aga erand, et kui liikmesriigi õiguses on sätestatud pisirikkumiste eest karistuse määramine muu asutuse kui kriminaalasjades pädeva kohtu poolt ja kõnealuse karistuse määramise võib sellisesse kohtusse edasi kaevata, kohaldatakse käesolevat direktiivi üksnes kõnealuses kohtus pärast sellise edasikaebuse esitamist toimivate menetluste suhtes. Seega võib esialgu tunduda, et liikmesriigid on vabastatud dokumentide tõlkimise kohustusest selliste väiksemate rikkumiste kohtueelse menetlemise faasis, milles otsuse teeb muu asutus kui kohus, mida tundub kinnitavat ka direktiivi preambuli põhjendus 16. Nagu tuleneb ülaltoodud õigusnormist, tekib tõlkimiskohustus [lk 7] alles menetluse etapil kohtus, kuhu on kohtuvälise asutuse otsus edasi kaevatud.
- 7.12** Hoolimata sellisest erandist direktiivi 2010/64/EL artikli 1 lõikes 3 ei tohi unustada, et direktiiviga kehtestatakse vaid teatav miinimumstandard. Liikmesriikidel on õigus laiendada direktiivis sätestatud õigusi, et tagada kõrgem kaitstuse tase. Samuti on sõnaselgelt öeldud, et kaitstuse tase ei tohiks langeda allapoole nõuetest, mis on sätestatud Euroopa inimõiguste konventsiooni või põhiõiguste hartaga, nagu neid on tõlgendanud Euroopa Inimõiguste Kohus⁶ või Euroopa Liidu Kohus oma kohtupraktikas. Samuti tuleks direktiivi sätteid, mis vastavad ülaltoodud instrumentidega tagatud õigustele, järjepidevalt tõlgendada ja rakendada kooskõlas nende õigustega selliselt, nagu neid tõlgendatakse üldnimetatud kohtute praktikas⁷.
- 7.13** Selles kontekstis tuleb rõhutada, et EIK kohtulahendid pakuvad selles valdkonnas Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 6 alusel selgeid juhiseid ja tõlgete küsimust on arutanud ka Euroopa Kohus [...]. Nagu tuleneb EIK praktikast, on kohtuotsuse ja edasikaebamise juhiste tõlke saamine üks õiglase kohtumenetluse

⁵ Vt direktiivi artikli 1 lõige 2.

⁶ Edaspidi „EIK“.

⁷ Direktiivi 2010/64/EL preambuli põhjendused 32 ja 33.

õiguse olulisi elemente⁸. EIK on seejuures selgelt sedastanud, et Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklis 6 tagatud õigusi kohaldatakse ka väiksemate õigusrikkumiste, sh väärtegade puhul⁹. Tõlkimiskohustuse eest isegi väiksemaid õigusrikkumisi puudutavates asjades seisis ka Euroopa Kohus otsuses, mis tehti kohtuasjas Sleutjes (C-278/16), seejuures tuleb märkida, et see otsus puudutas kohtu välja antud käskotsust¹⁰.

7.14 Liikmesriigi kohtu hinnangul tuleneb isiku õigusest õiglasele kohtumenetlusele kõigi liikmesriikide jaoks siduv kohustus tõlkida rahatrahvi määramise otsused ära isegi väärtetasandil. Oma kaitseõiguse tõhusaks realiseerimiseks peab isik ju aru saama esitatud süüdistuste sisust ja kohaldatavast edasikaebamise korrast. Seega ei saa lugeda kaitseõigust tagatuks [lk 8] olukorras, kus rahatrahvi määramise otsus toimetatakse karistatud isikule kätte ilma tõlketa, tema jaoks arusaamatus keeles, viitega veebilehele, millel on vaid üldine info määratud karistuse edasikaebamise korra kohta. Ülaltoodu kontekstis muudab esitatud süüdistuse sisu ja kohaldatava edasikaebamise korra juhiste tõlke puudumine liikmesriigi kohtu hinnangul võimatuks kaitseõiguse kasutamise.

7.15 Seda probleemi on märganud ka ELi seadusandja, sest direktiiv 2015/413/EL, mis võeti vastu aastaid pärast raamotsust 2005/214/JSK, sisaldab mitut garantiireeglit, sh sätteid, mis kohustavad saatma liiklusrikkumiste toimepanijatele teatiseid neile arusaadavas keelde tõlgituna.

7.16 Nagu ülaltoodud väitest nähtub, on liikmesriigi kohus arvamusel, et kuivõrd karistatud isikule ei toimetatud kätte rahatrahvi määramise otsust koos asjakohaste juhistega edasikaebamise kohta isikule arusaadavas keeles, on otsust täitva liikmesriigi asutus kohustatud keelduma selle otsuse täitmisest, lähtudes asjaolust, et otsuse tegemisel on rikutud isiku õigust õiglasele kohtumenetlusele.

7.17 Ülalkirjeldatud kahtlused annavad alust esitada Euroopa Liidu kohtule eelotsuse küsimuse.

7.18 [...]

7.19 [...] [mentions d'ordre procédurale]

[...][lk 9]

⁸ Vt muu hulgas EIK 28. augusti 2018. aasta otsus Vizgirda vs. Sloveenia (CE:ECHR:2018:0828JUD005986808).

⁹ EIK 21. märtsi 1984. aasta otsus Oztürk vs. Saksamaa (CE:ECHR:1984:0221JUD000854479).

¹⁰ 12. oktoobri 2017. aasta otsus, EU:C:2017:757.